

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО, ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Тези доповідей
V Міжнародної науково-практичної конференції

(м. Харків, 18 листопада 2016 р.)

Харків 2016

УДК [340.12:330.101:342.734](477)

ББК 67.9(4УКР)301.1я431

С91

Оргкомітет конференції:

Сокурєнко В. В. – ректор ХНУВС, генерал поліції третього рангу (голова);

Швець Д. В. – перший проректор ХНУВС, підполковник поліції (заступник голови);

Павленко Н. В. – доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2 (секретар);

Бортник С. М. – декан факультету № 2, підполковник поліції;

Шендрик В. В. – завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів факультету № 2, полковник поліції;

Мельник К. Ю. – завідувач кафедри трудового та господарського права факультету № 2, підполковник поліції;

Моргунов О. А. – завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2, підполковник поліції;

Чорний І. В. – завідувач кафедри українознавства факультету № 2;

Ткаченко С. О. – завідувач кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2;

Осятинський С. О. – начальник відділу міжнародних зв'язків, підполковник поліції;

Мірошніченко О. С. – начальник відділу організації наукової роботи, підполковник поліції;

Полховський О. М. – начальник інформаційно-технічного відділу, підполковник поліції;

Тарасенко В. М. – начальник відділу організації служби, підполковник поліції;

Копаниця О. В. – начальник відділу матеріального забезпечення;

Щербакова І. В. – начальник відділу зв'язків з громадськістю;

Процких Т. О. – директор загальної бібліотеки

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення ХНУВС від 15.09.2016 № 101*

Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листоп. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – 472 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників конференції за такими напрямками: гуманітарні аспекти соціального розвитку держави; сучасні проблеми правової системи України; протидія злочинам правоохоронними органами; економічна безпека держави та суб'єктів господарювання.

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

УДК [340.12:330.101:342.734](477)

ББК 67.9(4УКР)301.1я431

рівні територіальних громад сіл, селищ та міст. У протилежному випадку ці об'єкти залишаються у віданні державних органів, що виступає засобом контролю органів місцевого самоврядування. Чинниками, що гальмують розвиток управління об'єктами комунальної власності, також є: відсутність достатньої кількості кваліфікованих менеджерів, обмеженість інвестиційних можливостей, неналежне правове регулювання.

Обсяг об'єктів комунальної власності досить великий і різноманітний. Управління цими об'єктами потребує ефективного правового контролю, оскільки користування та розпорядження цими об'єктами забезпечує соціально – економічні потреби населення територіальної громади. Вдосконалення цих трьох аспектів формування комунальної власності буде великим кроком на шляху до вирішення соціальних, правових та економічних проблем держави.

Список бібліографічних посилань

1. Про власність: закон України від 07.02.1991 № 697-ХІІ // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12>.

2. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

3. Цивільний кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

4. Цивільне право України. Частина перша: підручник / Ч. Н. Азімов, М. М. Сібільов, В. І. Борисова та ін.; за ред. Ч. Н. Азімова, С. Н. Приступи, В. М. Ігнатенка. Харків: Право, 2000. 368 с.

5. Алексеев А. Комунальна власність: проблеми та перспективи/за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 464 с. (Збірник наукових праць УАДУ; Вип. 1).

Одержано 25.10.2016

УДК 343.135

Людмила Михайлівна СОЛОВЙОВА,

*старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НЕВСТАНОВЛЕННЯМ ДОСТАТНІХ ДОКАЗІВ ДЛЯ ДОВЕДЕННЯ ВИНУВАТОСТІ ОСОБИ В СУДІ

Одним із завдань кримінального процесу є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був

притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Вирішуючи питання про закриття кримінального провадження варто пам'ятати про це і дотримуватись положень передбачених законом.

В частині 1 п. 3 статті 284 КПК України (Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи), як підставу до закриття кримінального провадження, вказано не встановлення достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати. Дане визначення можна трактувати у двох аспектах: по – перше, провина особи не доведена повністю, по-друге, особа не вчинила ті дії, у вчиненні яких її обвинувачено.

Вказана підстава закриття кримінального провадження фактично прийшла на зміну такій підставі закриття кримінальної справи, як недоведеність участі обвинуваченого у вчиненні злочину, яка була передбачена п. 2 ст. 213 КПК України 1960 року (недоведеність участі обвинуваченого у вчиненні злочину).

Свого часу формулювання цієї підстави у законі піддавалось критиці у науковій літературі. Зазначалось про те, що, хоча вказана підстава є реабілітуючою, але вже сама назва цієї підстави містить у собі обвинувальний ухил. Застосування слова «обвинувачений» можливо тлумачити як те, що держава хоч і відмовляється від кримінального переслідування особи з подальшою її реабілітацією, але все одно залишає особу в статусі обвинуваченого. Водночас така підстава повинна повністю виключати будь-які вагання у невинуватості особи, а будь-які обмеження її прав та законних інтересів неприпустимі.

Закриття кримінального провадження за цією підставою означає, що особу неможливо в судовому порядку визнати винною, а значить стосовно неї не повинно бути висловлювань про можливість вчинення нею кримінального правопорушення. Із самого формулювання такої підстави закриття кримінального провадження має слідувати висновок, що особа не вчиняла кримінального правопорушення.

На доцільності редагування формулювань, що містились у кримінально-процесуальному законі і передбачали закриття кримінальної справи при недоведеності участі обвинуваченого у вчиненні злочину, науковці наголошували давно. Свої пропозиції з цього приводу висловлювали М. С. Строгович, А. Я. Дубинський, М. О. Воробейников, С. М. Благодир, З. Д. Смітєнко та багато інших дослідників. Сутність цих пропозицій є виокремлення достовірного результату досудового слідства – доведеності непричетності особи до вчинення злочину –

в окрему підставу до закриття кримінальної справи, та відмова від вживання в тексті закону суперечливого терміну «недоведеність».

Незважаючи на широку критику, якої зазнало формулювання відповідної підстави у КПК України 1960 року, формулюючи у чинному КПК України аналогічну підставу до закриття кримінального провадження (п. 3 ч. 1 ст. 284), законодавець, з однієї сторони, цілком виправдано уникнув використання у ній термінів «підозрюваний» чи «обвинувачений», однак не зняв проблему обвинувального ухилу в її змісті.

Вказане формулювання можливо розуміти як таке, що особа, щодо якої здійснювалося кримінальне провадження, причетна до вчинення кримінального правопорушення, але у зв'язку з тим, що слідчим органам не вдалося зібрати достатньої сукупності доказів, які б вказали на цю особу як на таку, що вчинила кримінальне правопорушення, та вичерпались можливості їх одержання, слідчий, прокурор були вимушені закрити кримінальне провадження.

Вживаючи такі формулювання, законодавець, іншими словами, фактично передбачаючи причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, допускає закриття кримінального провадження у зв'язку із недостатністю обвинувальних доказів та відсутністю можливості їх одержання, що є недопустимим для тих підстав закриття кримінального провадження, які реабілітують особу.

Свого часу В. М. Савицький з цього приводу вказував на те, що, якщо участь обвинуваченого у вчиненні злочину не доведено, це означає, що зібрано мало, можливо, дуже мало доказів, але деякі докази все ж таки є. Термін «не доведено» можна тлумачити по-різному, в тому числі і як «не повністю доведено». Звідси можна зробити висновок, що в деякій частині участь обвинуваченого у вчиненні злочину доведено, але слідство, напевно, не змогло повністю довести його винуватість і тому вимушене було закрити справу.

Аналіз сутності та юридичної природи наявних у чинному кримінальному процесуальному законодавстві реабілітуючих підстав до закриття кримінального провадження доводить, що підставою, передбаченою п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України, охоплюються випадки надання правової оцінки діям конкретної особи за принципом презумпції невинуватості (в разі ймовірності встановлення участі особи у вчиненні кримінального правопорушення) або можливості встановлення об'єктивної істини (в разі достовірності встановлення участі особи у вчиненні кримінального правопорушення), а не випадки вирішення кримінального провадження по суті (якщо тільки кримінальне правопорушення за своєю специфікою не могло бути вчинене іншою особою, наприклад, одержання неправомірної вигоди). Якщо

під час досудового розслідування буде достовірно встановлено, що особа кримінальне правопорушення не вчиняла, це означає, що це кримінальне правопорушення вчинила інша особа (за винятком зазначених нами випадків).

Означене питання згадується у багатьох юридичних джерелах, але проблеми які з нього витікають, до цих пір недостатньо привертати увагу дослідників. До таких висновків ми приходимо розглянувши цілий ряд наукових першоджерел.

Практика застосування процесуального законодавства на місцях свідчить про те, що відсоток закриття кримінальних проваджень при не встановленні достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати доволі малий, бо закриття провадження за цією підставою вважається недоопрацюванням в роботі слідчих та прокурорів.

Про закриття кримінального провадження за цією підставою прокурор приймає постанову, яку може бути оскаржено у порядку, встановленому КПК України. Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного з підстав, передбачених частиною 1 статті 284 КПК України. Рішення прокурора про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного не є перешкодою для продовження досудового розслідування щодо відповідного кримінального правопорушення. Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

На думку А. О. Ляш та С. М. Благодир очевидно, що за цією підставою слід закривати кримінальне провадження щодо окремих осіб не лише судом після дослідження наявних у справі і нових доказів, а й прокурором під час досудового розслідування, коли встановлено, що злочин було вчинено, конкретній особі оголошено про підозру, але доказів вчинення злочину даною особою зібрано недостатньо, а всі можливості зібрати додаткові докази вичерпані остаточно. Крім того, відсутні підстави вважати, що це діяння могло бути вчинене іншою особою. Таким чином, можна усунути існуючу суперечність між п. 3 ч. 1 і абзацом 3 ч. 3 ст. 284 КПК. Якщо ці обставини буде встановлено під час судового розгляду, суд, на нашу думку, має винести виправдувальний вирок, а не закривати кримінальне провадження, як зазначено в законі.

Таким чином, можна стверджувати, що питання встановлення системи підстав закриття кримінального провадження є складним і неоднозначним. Цьому, зокрема, сприяє використання законодавцем

суперечливих і неоднозначних у тлумаченні, а відповідно і правозастосуванні, термінів «невстановленість», «доведення винуватості», «достатні докази».

Вважаємо, що коли не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК) також потрібно ухвалювати виправдувальний вирок і пропонуємо внести відповідні зміни до чинного КПК. Це в повній мірі буде відповідати принципу презумпції невинуватості особи (п. 1 ч. 1 ст. 7 КПК).

Одержано 28.10.2016

УДК 341.31;341.33;341.34

Вікторія Віталіївна ЧАКУН,

слухач магістратури

Харківського національного університету внутрішніх справ

ГІБРИДНА ВІЙНА ЧИ АГРЕСІЯ? ЗАТРИМАНІ ЧИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ?

Визначення подій на сході нашої держави, надання їм правової оцінки – досить актуальне завданням; порушення прав і свобод осіб, які беруть участь у збройному конфлікті, катування, а також незаконне поводження з ними без визначення їх офіційного статусу є підставою обрання даної теми.

Актуальності тезам додає і те, що у вітчизняній літературі бракує наукового дослідження, в якому б поняття «військовополонений» розглядалося саме через призму міжнародного гуманітарного права, а не тероризму як явища.

Дії Росії підпадають під ознаки агресії згідно з розділом «Визначення агресії», затвердженого Резолюцією 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року (далі – Резолюція 3313). Військова агресія Росії засуджена міжнародним співтовариством, зокрема це знайшло своє відображення в резолюціях Парламентської асамблеї Ради Європи від 9 квітня 2014 року та Парламентської асамблеї ОБСЄ від 1 липня 2014 року.

У Резолюції 3314 перераховано сім видів дій, що розглядаються як акти агресії:

1. Вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не носила, що є наслідком такого вторгнення чи нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини.